

PRINCIPIILE ȘI MODALITĂȚILE DE UNIFICARE ȘI STANDARDIZARE A NOMENCLATURII BOTANICE ROMÂNEȘTI

Acad. Andrei NEGRU

PRINCIPLES AND MODALITIES CONCERNING THE UNIFICATION AND STANDARDIZATION OF BOTANICAL ROMANIAN NOMENCLATURE.

The absence of botanical scientific national nomenclature, so the persistence of anarchic utilization in current orrally and scribed of the nomenclatural Rumanian terminology inadequate but actually existent (synonyms, homonyms, local and popular dialects) essentially disfavors the processes of the educational system and the cultural development of civil society (population).

On the target of optimization, unification and standardization the Rumanian designation of plants, follow five fundamental principles for utilization are proposed: 1. Necessity of Rumanian denomination (nomen necessarium) specific to every genus and species; 2. Unicity of denomination (nomen unicum) give to every genus and species; 3. Uninominality (nomen univverbum) of denomination give to the genus 4. Binominality (nomen biverbum) of denomination of species. 5. Persistence of the significance of Latin complementary name of species.

In the article the modalities of realizing and implementation the five above-mentioned principles are presented.

În viața de toate zilele, omul încă în faza dezvoltării sale preistorice (până la apariția primelor documente scrise) folosea frecvent și intens sursele vegetale naturale – produse ale diferitelor ierburi, arbuști și arbori pe care le denumea diferențiat printr-un cuvânt sau grup de cuvinte cu semnificație nomenclatorică. Deja la etapa colectării primitive a plantelor și vânatului, diferite triburi și popoare dispuneau, probabil, de un bagaj destul de bogat de nume de plante spontane cu valori apreciable alimentare, medicinale etc. Procesul de formare și îmbogățire a lexicului botanic, inclusiv a nomenclaturii populare, a căpătat o amploare mai vastă după apariția scrisului (cca 30 de secole î. e. n.), perfectându-se și dezvoltându-se treptat și concomitent cu dezvoltarea limbii și culturii poporului respectiv.

Problema denumirilor românești de plante, mai cu seamă subiectele ce țin de originea, istoria, clasificarea și utilizarea nomenclaturii botanice populare, sunt profund și documentat elucidate în două lucrări

deosebit de valoroase ca analiză și sinteză, semnate de către eminentul botanist Al. Borza (1968) și lingvistul D. Bejan (1991). În urma studiului realizat, D. Bejan a formulat un șir de concluzii de mare interes științific referitor la căile de formare și istoria terminologiei botanice românești, precum și de incontestabil interes practic, întrucât pot servi ca reper și călăuză pentru specialiștii botaniști în scopul perfectării, precizării și dezvoltării în continuare a lexicului terminologic, în special în ce privește verificarea, îmbogățirea, optimizarea și unificarea terminologiei și nomenclaturii științifice botanice naționale.

Pentru confirmarea ideilor expuse în lucrările menționate și întru justificarea motivației și actualității subiectului abordat în prezentul articol vom releva spicuri de citate din concluziile mai elocvente cuprinse atât în lucrările susnumite, cât și în alte surse de domeniu ce țin, în special, de utilizarea nomenclaturii botanice românești.

D. Bejan (ibidem, p. 228), în baza analizei multiplelor surse științifice de domeniu (peste 350 de titluri) publicate, începând cu a. 1815, în limbile română, germană, engleză, franceză, rusă, maghiară etc. concludă, că „Sub aspectul istoriei terminologice românești, începuturile acesteia trebuie căutate în numele de plante dacice cuprinse în lucrările învățaților antici Dioscoride (sec. I, e. n.)... și Pseudo-Apuleius-Platonicus (sf. sec. III, e. n.)”. Deosebit de valoros este că „A doua componentă a fundamentului lexicului botanic românesc, mult mai numeroasă și mai importantă, o constituie numele de plante aduse de romani odată cu venirea lor în Dacia” (ibidem, p. 229), și că „Fondul principal al lexicului botanic românesc este alcătuit deci, în esența lui, din elemente de origine latină” (ibidem, p. 230). În acest context ideea expusă se exemplifică prin denumirile: carpen (*Carpinus*), frasin (*Fraxinus*), ulm (*Ulmus*), cireș (*Cerasus*), fag (*Fagus*), plop (*Populus*), salcie (*Salix*), trifoi (*Trifolium*), in (*Linum*), mintă (*Menta*) etc.

În aceeași sursă autorul constată, că „Un rol deosebit în formarea și îmbogățirea lexicului botanic românesc revine însăși poporului român, care începând cu secolul al VII-lea (finele formării limbii române) activ participă la îmbogățirea fondului nomenclatoric botanic, atât prin crearea numelor românești de plante, cât și prin împrumutarea denumirilor de la popoarele cu care românii aveau contact direct” (p. 230). Astfel „...influențele exercitate asupra limbii române, prin aceasta și asupra lexicului botanic românesc, sunt: parțial slavă (care se manifestă începând cu secolul al VII-lea), bulgară, germană (săsească), greacă bizantină, maghiară, sârbocroată, turcă veche, ucraineană, care au început să se exercite cam în aceeași perioadă

(după sec. X), turcă și neogreacă (începând cu sec. al XIV-lea), franceză, germană, italiană și engleză, fiind influențe mai noi” (ibidem, p. 235).

Prin urmare, din punct de vedere structural, nomenclatura botanică românească este constituită din elemente moștenite din limba traco-dacică și latină, elemente împrumutate din alte limbi ale popoarelor vecine, din elemente create de poporul român și din calchieri ale numelor științifice internaționale latinești. Semnificativ e și faptul, că „Împrumuturile de nume de plante pe care româna le-a făcut din alte limbi sunt o componentă bine determinată a lexicului botanic românesc” (ibidem, p. 234).

Lucrarea capitală „Dicționar etnobotanic” (Borza, 1968), consacrată subiectului ce ține de utilizarea nomenclurii botanice populare culese între anii 1911-1961 de pe teritoriile României, Moldovei și Bucovinei, după cum menționează însăși autorul, reprezintă un „conspic general al denumirilor românești de plante...” și „cuprinde 11.000 de nume populare referitoare la 2.095 specii” (p. 5). Privitor la modalitățile de selectare și componența denumirilor populare autorul în continuare specifică: „Am evitat denumirile românești cărturărești, construite artificial adeseori prin simpla traducere sau adaptare a denumirii științifice la limba noastră”... păstrând „doar acele denumiri împământenite în terminologia uzuală a specialiștilor agronomi, horticultori, silvicultori etc.” (p. 6).

Constatăm, că în „Flora R. P. R.” (vv. 1-13) au fost utilizate aceleași criterii de selectare și utilizare a nomenclurii botanice populare – realitate confirmată de redactorul principal acad. Tr. Săvulescu, care menționează: „În ceea ce privește nomenclatura populară română, am introdus numai numirile date de popor... cu care creatorul limbii, poporul, a botezat plantele” (v.1, p. XXIII). În acest context cunoscutul botanist, specialist în domeniul terminologiei și nomenclurii botanice C. Vaczy, colaborator al „Florei R. P. R.” (vol. 13, p. 70, 71), relevă că „În numeroase cazuri însă, speciile tratate în Flora R. P. R. nu aveau denumiri populare cunoscute, sau denumirile aveau numai o utilizare regională, care în alte regiuni desemnau alte specii de plante. Pentru evitarea unor confuzii, în aceste cazuri s-a renunțat la indicarea denumirilor românești.”

Analiza retrospectivă a criteriilor și modalităților de selectare și utilizare a denumirilor botanice românești, aplicate într-un șir de lucrări de domeniu (Flora R. P. R., vv. 1-13, 1952-1976; Андреев, 1957, 1964, 1968; Prodan, Buia, 1961; Холоденко, 1974; Гейдеман, 1975, 1986; Гейдеман și a., 1980; Растительный мир Молдавии, 1986-1989; Паланчан, Денисов, 1990; Sârbu și a., 2001; Comanici, Palancean, 2002; Negru și a., 2002, 2005, 2006; Negru, 2007; Pânzaru, Negru, Izverschi, 2002; Tofan-Burac, Chifu, 2002;

Ciubotaru, Postolache, Teleuță, 2007; Teleuță și a., 2008; Ciocârlan, 2009), pune în evidență un adevăr care a condus și continue să conducă la multiple situații de impas al nomenclurii botanice naționale.

Adevărul este că majoritatea absolută a genurilor și speciilor de plante (fie autohtone spontane, fie cultivate alohtone) nu au denumiri în limba maternă sau, deseori, denumirile românești ale speciilor sunt omonime (mai multe specii poartă o singură denumire română) ori sinonime, dialecte locale (o singură specie poartă mai multe denumiri românești). Aplicarea în literatura de botanică taxonomică numai a denumirilor populare de plante reprezintă nu altceva decât un ecou, credem noi, al conceptului depășit de timp, anterior promovat de Poporanism (curent social-politic de la sfârșitul sec. al XIX-lea și prima jumătate a sec. XX, care considera țărănimea drept elementul de bază al dezvoltării sociale) și implementat în tratatele de botanică taxonomică românească, începând, probabil, cu publicarea lucrării „Marele precursor al botanicii românești: țăranul” (Săvulescu Tr., 1943, p. 5). În situațiile de impas se pomenesc deseori nu numai țărani și agronomii, horticultorii, silvicultorii, dar și specialiștii antrenați atât în activitățile didactice, cât și de cercetare, educație, editare, conservare și popularizare a cunoștințelor botanice.

Haosul existent în circulația uzuală scrisă și vorbită a nomenclurii botanice românești este, din păcate, evident și dur, iar situațiile dificile cu caracter confuzionant pot fi exemplificate prin zeci și zeci de cazuri. Ex.: toate cele 8 specii de *Ecvisetă* din flora spontană a Republicii Moldova, conform tuturor publicațiilor (științifice, didactice, științifico-populare, informaționale), poartă o singură denumire în limba română – *Coada calului*. Din aceste 8 specii doar una (*E. arvensis* L.) dispune de particularități curative și este recomandată ca plantă medicinală, însă alte 3 specii (*E. ramosissimum*, *E. palustre*, *E. telmatea*) sunt plante otrăvitoare, dar fiind cunoscute de vorbitorii de limbă română sub aceeași denumire de *Coada calului* se colectează și se utilizează deseori în scopuri curative provocând consecințe nedorite. Confuzii de acest tip pot provoca și speciile din alte genuri, care includ specii medicinale și otrăvitoare cunoscute sub aceeași denumire omonimă românească.

Este cert faptul, că lipsa nomenclurii științifice botanice naționale și persistența utilizării anarhice și confuze a terminologiei nomenclatorice românești existente defavorizează esențial procesul de cunoaștere, educație și dezvoltare culturală a tineretului studios și nu numai.

Botaniștii din țările europene, vorbitori de limbă engleză, germană, rusă, bulgară, ucraineană etc., fiind conștienți de valoarea și rolul nomenclurii

botanice naționale în dezvoltarea culturii generale a poporului respectiv, au purtat responsabilitatea și au contribuit esențial la formarea, utilizarea, dezvoltarea și popularizarea nomenclurii botanice științifice naționale. În calitate de exemplu elocvent și simplu de sesizat poate servi nomenclatura științifică națională rusească, formată și îngrijită de specialiștii botaniști ruși începând cu a. 1934, odată cu inițierea întocmirii și editării lucrării capitale „Флора СССР” în 30 de volume. De menționat, că principalul capitol al conceptului de formare a denumirilor științifice rusești a servit și servește în continuare procedeul de traducere din limba latină în limba rusă a denumirilor științifice internaționale a tuturor taxonilor floristici, inclusiv, a genurilor și speciilor. În acest context menționăm, că renumita specialistă în domeniul nomenclurii botanice și lingvistă-latinistă Забинкова Н.Н. (1965), în lucrarea „О переводе на русский язык латинских названий растений” („Despre traducerea în limba rusă a denumirilor latine ale plantelor”) menționează: „Deoarece nomenclatorul științific rusesc indiscutabil trebuie să poarte un caracter binar, una din metodele esențiale de creare a epitetelor rusești este calchiera acestora, adică traducerea mai mult sau mai puțin exactă din limba latină” („Так как русская научная номенклатура несомненно должна носить бинарный характер, одним из основных методов создания русских эпитетов является их калькирование, т.е. более или менее точный перевод с латинского языка”) (p. 692). Astfel, peste 90 la sută din denumirile științifice naționale rusești ale speciilor reprezintă traduceri și preluări ale denumirilor latinești, iar cca 6-7 la sută sunt selectate din multitudinea denumirilor vocabularului popular rusesc. De menționat, că botaniștii ruși au standardizat denumirile rusești și ale taxonilor familiari de asemenea utilizând procedeul de traducere sau preluare și adaptare a denumirilor latinești la specificul limbii ruse contemporane (Забинкова, Кирпичников, 1976). Ex.: Aceraceae – Клёновые, Alliaceae – Луковые, Rutaceae – Руттовые, Verbenaceae – Вербеновые etc.

Semnificativ e faptul, că și nomenclaturile botanice naționale germană, engleză, bulgară, ucraineană etc. au fost formate de asemenea prin traducerea denumirilor științifice latinești, utilizându-se uneori și denumirile populare cu statut de nume unic.

Pentru a clarifica ce reprezintă în sine nomenclatura științifică botanică națională, cităm definiția formulată explicit de către cunoscuții profesori botaniști ruși după cum urmează: „Denumirea științifică (nomen scientificum) – este denumirea taxonului în limba latină, care s-a format în conformitate cu regulile Codului Internațional de Nomenclatură Botanică. Ca uzanță, denumiri științifice se consideră și denumirile taxonilor în

limba națională, dacă nomenclatura botanică în această limbă este destul de elaborată și stabilizată, adică fiecărui taxon îi corespunde o singură denumire fixată după el.” (Алексеев, Губанов, Тихомиров, 1989, p. 123).)

În lucrarea sa remarcabilă „Nume românești de plante” D. Bejan (1991) menționează concludiv că, „Specialiștii din domeniul botanicii și din altele apropiate au opus nomenclurii științifice a plantelor doar nomenclatura populară (numele populare ale acestora)” ... și că „Cea dintâi opoziție, care trebuie făcută în sânul terminologiei botanice, este între nomenclatura științifică (latină, internațională) a plantelor și cea națională, românească” (p. 236). În aceeași lucrare autorul specifică în continuare: „Pentru terminologia românească a plantelor considerăm fundamentală opoziția dintre numele populare românești ale acestora și cele oficiale, „oficial” fiind sinonim aici cu „literar”, „comun”, „generalizat”, și chiar standardizat. Prin numele oficial al unei plante înțelegem numele sub care apare planta respectivă în literatura cultă, în literatura de specialitate, dicționare (sub formă de cuvânt-titlu), în limbajul presei, al radioului, televiziunii, în cursurile universitare etc.” (p. 237).

Revenind la conceptul existent de formare a denumirilor românești de plante constatăm un adevăr simplu, și anume, că nu poporul a „botezat” plantele, poporul a „poreclit” unele specii de plante atribuindu-le câte unul sau mai multe supranume vulgare (lipsite de suport științific). La drept vorbind, speciile de plante au fost „botezate” de către specialiștii botaniști, care pentru prima dată au descoperit și descris genurile și speciile respective și le-au dat denumirile științifice latinești.

Studiul situațiilor reale existente și al opiniilor specialiștilor botaniști și lingviști, expuse mai sus, reliefează cu certitudine realitatea că, pentru optimizarea lexicului botanic românesc, mai cu seamă pentru perfecționarea, îmbogățirea, standardizarea și oficializarea denumirilor românești de plante este necesar, în primul rând, ca specialiștii botaniști de toate nivelurile și gradele de competență științifică să conștientizeze existența delimitării statutului nomenclurii botanice în: nomenclatură botanică științifică internațională, nomenclatură botanică științifică națională și nomenclatură botanică populară.

Sigur că ansamblul denumirilor populare românești de plante reprezintă un tezaur cultural de neprețuit al națiunii și constituie un domeniu separat de cercetare abordat atât de specialiștii etnografi, istoriografi, lingviști, cât și de specialiștii botaniști în vederea utilizării acestui tezaur ca sursă importantă, dar nu unică, la formarea nomenclurii botanice științifice naționale, în special – a

denumirilor genurilor și speciilor de plante. Apropos de ideea expusă, aici e cazul să ne întrebăm și să ne explicăm: de ce denumirile taxonilor supragenerici, ca exemplu, Fil. *Ecvisetofite*, Cl. *Ecvisetopside*, Ord. *Ecvisetale*, Fam. *Ecvisetaceae* sunt considerate ca denumiri oficializate fiind preluate din limba științifică latină, iar când e vorba de gen și specii le denumim pe toate *Coada calului* și nu genul *Ecviseta* cu speciile respective: *E. palustră*, *E. campestră*, *E. telmicolă* etc.? Doar termenii „*ecvi*”, „*setă*”, „*palustru*”, „*telmicol*” etc. sunt termeni științifici românești? Oare ar fi corect să nu acceptăm că latina romanică este „bunicuța” limbii române? Răspunsul, evident, e pe față și nu cere explicații.

Conștientizând necesitatea optimizării, unificării și standardizării denumirilor românești de plante și în baza studiului de analiză a metodologiei utilizate de botaniștii altor țări europene, care au reușit să-și rezolve cu succes problemele similare ce țin de subiectul în cauză și, nu în ultimul rând, ținând cont de specificul originii structurii gramaticale și lexicale a limbajului nostru comun, am întocmit un sistem de principii și modalități de unificare, formare și standardizare a nomenclaturii botanice științifice naționale după cum urmează în continuare.

1. Principiul **necesității denumirii (nomen necessarium) românești**, specifice fiecărui taxon intrafamiliar și fiecărei specii. Pentru nomenclatura botanică națională un viciu defectuos este lipsa denumirilor în limba maternă a genurilor și speciilor de plante, prezente nu numai în flora autohtonă spontană, dar și de plante alohtone introduse și cultivate la noi în sere, grădini botanice, parcuri, scuaruri, în scopuri alimentare, curative, decorative, etc. Este o situație frecventă nu numai în literatura științifică și didactică, dar și populară, informațională etc. Principiul prevede atribuirea denumirii românești obligatorii pentru fiecare gen, specie, subspecie etc.

2. Principiul **unicității denumirii (nomen unicum) românești** pentru fiecare gen și specie. Multiplele situații de confuzie provocate de prezența și circulația denumirilor românești sinonime sau omonime ale genurilor și speciilor de plante pot fi evitate numai prin aplicarea principiului dat, care prevede atribuirea fiecărui taxon (gen, specie, subspecie) a unui singur nume românesc prioritar, preferat în circulația limbii literare materne.

3. Principiul **uninomialității denumirilor genurilor (nomen genericum univernum)**. În literatura botanică științifică și didactică sistemul de nominalizare a genurilor de plante în limba maternă este dominat de situații confuzionante cauzate atât de prezența frecventă a denumirilor omonime și sinonime, de prezența metaforelor compuse cu sau fără animate, cât și de neglijarea, lipsa în circulația scrisă a

denumirilor generice românești. Esențial este faptul, că în lipsa unui sistem rațional de nomenclatură generică botanică în limba română este imposibilă și unificarea, standardizarea denumirilor științifice românești ale speciilor, subspeciilor etc. Un obstacol evident la formarea nomenclaturii botanice naționale reprezintă utilizarea numelor populare generice formate din două cuvinte, dintre care deseori unul sau ambele semnifică animate, cum sunt *Coada calului*, *Ochiul boului*, *Coada vulpii*, *Iarba șarpelui*, *Barba căpriei*, *Mălaiul cucului* etc. Principiul dat prevede selectarea, formarea denumirilor obligatorii și unice dintr-un singur cuvânt.

4. Principiul **binomialității denumirii speciei (nomen specificum biverbum)**. Totalitatea denumirilor populare românești ale speciilor de plante constituie un conglomerat de elemente foarte eterogene din punct de vedere al etimologiei, structurii lexicale, valorii semantice etc. Aceste denumiri, de regulă, nu indică nici apartenența generică a plantei respective, nici particularitățile morfo-biologice caracteristice speciei date, reprezentând, deseori, denumiri sinonime sau omonime. Respectarea principiului binomialității denumirii speciilor prevede selectarea sau formarea denumirilor speciilor din două cuvinte: din numele genului respectiv și numele complementar (epitetul), care este tipic numai speciei date din genul respectiv.

5. Principiul **persistenței semnificației numelui complementar (nomen epiteton persistente) latinesc al speciei**. Principiul prevede păstrarea semnificației originale a numelui complementar latinesc. Ex.: *Trifolium palustre* – *Trifoi palustru*, *Astragalus theophrasti* – *Coșaci teofrast*.

În scopul facilitării procesului de formare și oficializare a nomenclaturii botanice științifice naționale în continuare expunem modalitățile principale de implementare a principiilor enumerate.

1. Indicarea obligatorie în circulația uzuală scrisă (literatura științifică, didactică, populară, informațională etc.) a denumirii românești alături de numele latinesc al fiecărui gen și fiecărei specii. Realizarea procedurii dat revine autorilor lucrărilor științifice, didactice, internaționale, instituțiilor științifice și de învățământ, întreprinderilor editoriale.

2. Atribuirea denumirii românești unice fiecărui gen și fiecărei specii prin procedee de selectare a acestora din tezaurul denumirilor populare sau prin preluarea, traducerea și adaptarea denumirii științifice latinești la specificul limbii române contemporane, inclusiv a numelor create în scopul eternizării unor personalități celebre: *Magnolia*, *Keleria*, *Forsiția*, *Begonia*, *Bușia* etc.

3. Acordarea priorității denumirii generice prin forme de singular *mur*, *cocoșel*, *clopoțel*, *mărgelușă*, *toporaș* și nu *mure*, *cocoșei*, *clopoței*, *mărgelușe*, *toporași* etc.

4. Excluderea denumirilor generice prin animate cu semnificație dezonorantă, cum sunt *Buhăieș*, *Văcărică*, *Păduchernița* etc., care pot deseori provoca confuzii ce țin de etică.

5. Excluderea denumirilor generice exprimate prin metafore compuse formate numai din cuvinte animate sau din inanimate și animate unite prin liniuță, cum sunt: *Coada-calului*, *Limba-boului*, *Părul-porcului*, *Mălaiul-cucului*, *Colțunul-doamnei* etc. Astfel de nume cu uzualitate foarte vastă pot fi acceptate numai pentru o singură specie din același gen. Ex.: *Coada-calului* numai pentru *Equisetum arvense*, *Barbă-caprei* numai pentru *Tragopogon dubius* și a.

6. Utilizarea cât mai vastă și posibilă a termenilor științifici românești în procesul de selectare, preluare din limba latină a numelui complementar al speciei. Ex.: *palustru* și nu *de-baltă*, *parvișlor* și nu *cu-florimici*, *latifoliu* și nu *cu-frunza-lata*, *eleagrifoliu* și nu *cu-frunză-ca-de-sălciocară* etc.

Principiile și modalitățile de unificare (standardizare) a nomenclaturii botanice românești, expuse mai sus, au fost discutate și aprobate de către Consiliul Științific al Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei (Procesul verbal din 25 ianuarie 2010).

Bibliografie

1. Bejan D. *Nume românești de plante*. Cluj-Napoca, 1991.
2. Beldie Al. *Flora României*. Vol. 1, 2; București, 1977, 1979.
3. Borza Al. *Dicționar etnobotanic*. București, 1968.
4. Ciocârlan V. *Flora ilustrată a României*. București, 2009.
5. Ciubotaru A., Postolache G., Teleuță A. *Lumea vegetală a Moldovei*, vol. 4.
6. Comanici G., Palancean A. *Botanica agricolă și forestieră*. Chișinău, 2002.
7. Negru A. *Determinator de plante din flora Rep. Moldova*. Chișinău, 2007.
8. Negru A. și a. *Plantele rare din flora Republicii Moldova*. Chișinău, 2002.
9. Negru A. și a. *Lumea vegetală a Moldovei*, v. 2. Chișinău, 2005.
10. Negru A. și a. *Lumea vegetală a Moldovei*. v.3. Chișinău, 2006.
11. Pânzaru P., Negru A., Izverschi T. *Taxoni rari din flora Republicii Moldova*. Chișinău, 2002.
12. Prodan I., Buia Al. *Flora mică ilustrată a R. P. Române*. București, 1961.
13. Săvulescu Tr. *Marele precursor al botanicii românești: ȝăranul*. // Începuturile științei în România. București, 1943.
14. Săvulescu Tr. (red.). *Flora Republicii Populare Române*. vol. 1-13. București, 1952-1976.
15. Sârbu I. și a. *Flora ilustrată a plantelor vasculare din estul României*. vol.1, 2. Iași, 2001.
16. Teleuță și a. *Plantele medicinale*. Chișinău, 2008.

17. Tofan-Burac T., Chifu T. *Flora și vegetația din valea Prutului*. Iași, 2002.

18. Алексеев Б. Е., Губанов И. А., Тихомиров В.Н. *Ботаническая номенклатура*. Москва. 1989.

19. Андреев В. Н. *Деревья и кустарники Молдавии*. Кишинев. Вып.1, 1957; вып. 2, 1964; вып. 3, 1968.

20. Гейдеман Т. С. *Полезные дикорастущие растения Молдавии*. Кишинев, 1962.

21. Гейдеман Т.С. *Определитель высших растений Молдавской ССР*. Изд. 2. Кишинев 1968; Изд. 3. Кишинев, 1975.

22. Гейдеман Т. С. (отв. ред.). *Растительный мир Молдавии*; тт. 2-5, Кишинев. 1986-1989.

23. Забинкова Н.Н. *О переводе на русский язык латинских названий растений*. //Ботан. журн., 7, 1965.

24. Забинкова Н.Н., Кирпичников М.Э. *Проект стандартизации русских названий семейств сосудистых растений*.// Ботан. журн., 10, 1976.

26. Паланчан А.И., Денисов В.А. *Красивоцветущие деревья и кустарники*. Кишинев, 1990.

25. Холоденко Б.Г. *Деревья и кустарники для озеленения в Молдавии*. Кишинев, 1974.

Moissey Kogan. Două nuduri. 1929/30, 25 x 19 cm., linogravură, Montgomery Art Center, San- Francisco